

15.9.2005

Notat

13176

ERSC/JOPA/haha

Flerårsplan for de erhvervsrettede videregående uddannelser

- FTF politikoplæg til Globaliseringsrådets møde den 10.-11. november 2005 om de videregående uddannelser.

De erhvervsrettede videregående uddannelser skal spille en afgørende rolle i globaliseringsstrategien

FTF's mål er, at de erhvervsrettede videregående uddannelser og den viden, som de professions- og erhvervsrettede udviklingsmiljøer repræsenterer, får en central placering og betydning i regeringens globaliseringsstrategi.

De erhvervsrettede videregående uddannelser og vidensmiljøer spiller i dag en afgørende rolle for opgavevaretagelsen, såvel på det offentlige som det private arbejdsmarked. De spænder fra de pædagogiske uddannelser over sundhedsuddannelser til tekniske og merkantile uddannelser udbudt på henholdsvis det 2-årige akademiniveau og det 3½ årige professionsbachelorniveau. Uddannelsernes vigtigste kendetegn er deres målretning mod specifikke erhverv. Generelt er der derfor også en høj beskæftigelsesgrad hos de færdiguddannede. Det gælder især for professionsbacheloruddannelserne og visse akademiuddannelser.

Særligt for professionsbacheloruddannelserne betyder professions- og erhvervsorienteringen, at uddannelserne er tilrettelagt med udgangspunkt i målsætningen om en tæt sammenhæng mellem teori og praktik, og der indgår derfor også praktikelementer i alle uddannelser. Uddannelsernes slutniveau som bachelor betyder, at der lægges vægt på kombinationen af høj faglighed og personlige kompetencer, hvor evnen til refleksion og problemløsning står centralt. Professionsbacheloruddannelserne er endvidere udviklingsbaseret og forskningstilknyttet.

Uddannelsesinstitutioner har taget vigtige skridt i retning af at danne fagligt bredere og mere ressourcestærke institutioner først og fremmest i form af centre for videregående uddannelse (CVU), men også den løse akademistruktur trækker i denne retning. CVU'erne og akademierne er tillige udgangspunktet for dannelse af regionale videncentre, der i samspil med lokale og regionale offentlige institutioner og private virksomheder, skal udvikle og anvende den særlige praksisorienterede viden, sektoren repræsenterer.

Set i forhold til den samlede videregående uddannelsessektor udgør de erhvervsrettede videregående uddannelser en betydelig andel. Målt på studentebestand udgør sektoren ca. 50 % af samtlige studerende på det videregående niveau.

Samlet set rummer den erhvervsrettede del af de videregående uddannelser en række potentialer, som imidlertid ikke udnyttes i tilstrækkelig grad. Sektoren kan bidrage langt mere til såvel nationale mål som regionale kompetence-, kvalifikations- og vidensbehov end tilfældet er i dag.

Akademi- og professionsbacheloruddannelserne og deres vidensmiljøer kan give afgørende bidrag til en globaliseringsstrategi, hvor udannelse, innovation og forskning er centrale elementer. Sektoren kan f.eks. bidrage til målsætningen om at styrke kvaliteten i den offentlige opgavevaretagelse, f.eks. på grundskoleområdet, til skabelsen af nye uddannelser indenfor vækstområder, der er centrale i globaliseringsstrategien og til udvikling af brugerdreven viden og innovation.

Hvis de erhvervsrettede videregående uddannelser og vidensmiljøer skal kunne spille en sådan styrket rolle i globaliseringsstrategien, er det helt afgørende, at der i de kommende år sker en klar såvel politisk som økonomisk prioritering af området. Denne prioritering må indgå som en central del af regeringens kommende globaliseringsstrategi.

FTF foreslår derfor:

- **At Globaliseringsrådet anbefaler at regeringens globaliseringsstrategi indeholder en flerårsplan for udvikling af de erhvervsrettede videregående uddannelser dækkende perioden 2007-2010. Flerårsplanen skal udtrykke såvel en politisk som økonomisk prioritering af sektorens uddannelser, institutioner og vidensmiljøer.**

Der er behov for en bred indsats såvel på uddannelses- som institutionssiden. Der er ligeledes behov for justeringer af udbuds- og efterspørgselsstyringen. FTF foreslår, at der i perioden 2007-2010 sættes ind med følgende initiativer:

Styrket uddannelsesindsats

1. Udvikling af de eksisterende uddannelser

I forhold til de eksisterende uddannelser prioriteres følgende områder:

1.1 Folkeskole- og pædagoguddannelserne

Globaliseringsrådet har drøftet behovet for ændringer af folkeskole- og pædagoguddannelserne. Det er afgørende, at der findes holdbare løsninger på reformen af disse uddannelser. Det skal ske i dialog og enighed med uddannelsernes interessenter, herunder de faglige organisationer.

1.2 Justering og evt. opgradering af akademiuddannelserne

Der er fortsat behov for det korte videregående uddannelsesniveau. Akademirådet har udarbejdet en række anbefalinger, der kan styrke området. Anbefalingerne peger bl.a. på, at der er behov for en større fleksibilitet i uddannelsesudbuddet. På nogle områder er det korte videregående niveau fortsat det relevante, medens der på andre er behov for en opgradering af uddannelserne til et professionsbachelorniveau.

FTF foreslår:

- **En revision af KVV-loven, som sikrer, at rammerne bliver mere rummelige og åbner mulighed for flere forskellige uddannelsesmodeller, både hvad angår målgruppe, struktur, varighed og indhold**
- **Der er på en række uddannelser et påtrængende behov for ændringer – revisionen af disse uddannelsers profil skal først og fremmest ske med udgangspunkt i arbejdsmarkedets behov for en mere fokuseret og erhvervsrettet profil**
- **Samspelet med erhvervslivet bør øges væsentligt**

1.3 Styrket praktikelement i uddannelserne

Der indgår praktik i alle professionsbacheloruddannelser og i visse akademiuddannelser, men der er behov for en kvalitetsudvikling af praktikken, jvf. MVU-rådets analyse og anbefalinger.

FTF foreslår:

- **At der formuleres læringsmål for praktikken i den enkelte uddannelse**
- **At der etableres en løbende kvalitetsvurdering af praktikken**
- **At der indføres praktikvejlederuddannelse**

Der indgår i varierende grad studiepraktik i de korte videregående uddannelser. At der ikke er et praktikelement i alle korte videregående uddannelser kan være en af årsagerne til, at beskæftigelsesgraden på nogle uddannelser er lav. Skal FTF foreslå, at der fremover skal indgå en egentlig praktikdel i alle KVV-uddannelser?

1.4 Mindske frafaldet

Frafaldet er relativt højt på de erhvervsrettede videregående uddannelser. En fastholdelse af flere studerende, der er påbegyndt en uddannelse, vil kunne bidrage afgørende til målsætningen om flere i videregående uddannelse.

FTF foreslår:

- **At der indføres en pligt til rådgivning og vejledning af den enkelte studerende i forbindelse med studiestart, således at alle studerende indenfor de første 3 måneder af uddannelsen har gennemført en rådgivnings- og vejledningssamtale**
- **Studerende med behov for fortsat rådgivning og vejledning ud over de 3 måneder skal tilbydes mulighed herfor**

1.5 Hurtigere studiestart og tidligere færdig

Dimittenderne på især professionsbacheloruddannelserne har en relativ høj alder ved studiestart og afgang fra uddannelse. FTF har påpeget, at det høje gennemsnit på MVU-området skyldes, at en stor gruppe påbegynder en uddannelsen i en alder over 30 år, dvs. som en videreuddannelse – og det er positivt. Hvis der alene ses på den gruppe af unge under 30 år, der påbegynder en af de store professionsbacheloruddannelser efter en ungdomsuddannelse, er den gennemsnitlige tilgangsalder 23 år, hvilket svarer til starttidspunktet for de lange videregående uddannelser. Dette kan holdes op mod den gen-

nemsnitlige fuldførelsesalder på de almene og de erhvervsgymnasiale uddannelser, der i 2002 var henholdsvis 19.8 og 20.8 år.

Der er behov for mere viden om baggrunden for særligt de unges studietidsstart.

Ændringer i SU-reglerne formodes at komme til at spille en rolle i forsøget på at ændre studieadfærd. Ændringen kunne sigte på at afskaffe 'fjumreåret', dvs. det ekstra SU klip, som kan anvendes, hvis man ikke gennemføre på normeret tid.

Spørgsmålet er, om FTF skal foreslå initiativer, der kan motivere særligt de unge under 30 år til en hurtigere studiestart?

Spørgsmålet er endvidere, om FTF skal foreslå ændringer i SU-reglerne, der kan fremme, at studerende bliver hurtigere færdiguddannet?

1.6 Uddannelsesmæssig sammenhæng

Det er en vigtig uddannelsespolitisk målsætning at skabe uddannelsesmæssig sammenhæng mellem de forskellige niveauer i uddannelsessystemet. Der er behov for, jvf. Akademirådets anbefalinger, at etablere en bedre sammenhæng mellem KVVU og professionsbachelorniveauet og der er behov for at etablere bedre sammenhæng mellem professionsbachelor og master og kandidatniveauet.

FTF forslår:

- **At der skabes bedre mulighed for at etablere overbygningsforløb på KVVU-uddannelserne**
- **At der foretages en præcisering af overgangen mellem professionsbacheloruddannelserne og henholdsvis master og kandidatuddannelserne, der bygger på princippet om direkte adgang**
- **At der foretages en analyse af det eksisterende udbud af masteruddannelser med henblik på at vurdere behovet for en styrkelse af uddannelsesområdet professions- og erhvervsrelevans**

1.7 Bedre international anerkendelse af uddannelserne

Der er et stigende behov for, at såvel de korte videregående som professionsbacheloruddannelserne opnår international anerkendelse.

FTF foreslår:

- **At Bologna-processens kvalifikationsnøgle bruges aktivt til at fremme den internationale anerkendelse af de enkelte uddannelser**

2. Udvikling af nye uddannelser

Der er behov for udvikling af nye uddannelser særligt på professionsbachelorniveauet, der kan dække kompetencebehovet indenfor erhvervsområder i vækst, bl.a. indenfor det tekniske/naturvidenskabelige og merkantile område eller indenfor områder i den offentlige sektor, hvor strukturreformen skaber nye kompetencebehov.

Nogle uddannelsesforslag vil i sin profil og indhold gå på tværs af eksisterende uddannelser. Det er vigtigt, at der gives reel mulighed for en bred dialog om sådanne forslag, herunder dialog om uddannelsernes arbejdsmarkedsrelevans.

FTF foreslår:

- **At der i samarbejde med relevante interessenter hurtigst muligt igangsættes et udviklingsarbejde indenfor områder som IT, medie, oplevelsesøkonomi og offentlig administration med henblik på at afdække det præcise behov for nye professionsbacheloruddannelser, herunder udarbejdelse af konkrete uddannelsesforslag, der kan igangsættes i 2007**

3. Udvikling af efter- og videreuddannelsesindsatsen

Efter- og videreuddannelsesindsatsen i forhold til de uddannede voksne på arbejdsmarkedet er helt afgørende for at få dækket såvel den enkeltes behov for kompetenceudvikling som for offentlige og private virksomheders behov for ny viden og nye kvalifikationer og kompetencer hos medarbejderne.

Akademier og CVU'ernes efter- og videreuddannelsesindsats kan særligt styrkes på 3 områder, som er det økonomiske, udbudsgodkendelsen og samspil om behov.

FTF foreslår:

- **At de årlige besparelser på taxametrene på Åben Uddannelse stoppes og at der foretages en økonomisk genopretning**
- **At der lægges et loft på brugerbetalingen**
- **At proceduren for godkendelse af nye diplomuddannelser strammes op, så overbud undgås**
- **At efteruddannelsesudvalgenes rolle i behovsafdækning og udbud styrkes**
- **At forskningstilknytningsaftalerne indeholder aftaler om, hvordan ny viden omsættes i efter- og videreuddannelse af såvel lærere som brugere af institutionernes efter- og videreuddannelsesudbud**

Bedre vilkår for videnudvikling og videnanvendelse

Sektorens særlige viden skal udnyttes langt bedre end tilfældet er i dag. Ny viden kan både komme gennem forskning, men også gennem udvikling af ny viden i praksis. Den brugerdrevne og professionsdrevne vidensudvikling har ikke tilstrækkelig opmærksom og rammevilkårene for en øget anvendelse og synliggørelse er kun etableret i kimform.

Der skal derfor særligt satses på at styrke videncenterfunktionen og forskningstilknytningen.

4.1 Styrket videncenterfunktion

Rammevilkårene for videncenterfunktionen skal styrkes.

Spørgsmålet er, hvilke ændringer i rammevilkårene, der vil være relevante at foreslå?

4.2 Bedre forskningstilknnytning

Forskningsstilknnytningen skal spille en stærkere rolle, såvel i forhold til grunduddannelserne, efter- og videreuddannelsen som videntcenterfunktionen. Forskningsstilknnytningen skal gå 'begge veje', dvs. udtrykke et reelt og ligeværdigt samspil mellem forskningsmiljøer og udviklingsmiljøer på CVU'erne.

FTF foreslår:

- **Opprioritere forskningstilknnytningen i udviklingskontrakterne med universiteterne**
- **Ansæt PhD'ere på CVU'erne med udgangspunkt i sektorrelevante forskningsproblemstillinger og med kandidater fra CVU'erne, men med forskningsansvaret placeret på forskningsinstitutioner**

Stærkere uddannelsesinstitutionstruktur og kvalitetssikring

Institutionsstrukturen på de erhvervsrettede videregående uddannelser er ikke optimal. Der er fortsat for mange institutioner med en smal uddannelsesprofil og med et for lille studentergrundlag. Der er behov for en fortsat samling af uddannelsesinstitutionerne under CVU og University Colleges betegnelsen. Der er ligeledes behov for en forpligtende uddannelsesstruktur på akademiområdet.

5.1 Færre, større og mere ressourcestærke institutioner

Antallet af CVU'ere og akademier bør reduceres med det mål at styrke institutionerne kvalitativt og ressourcemæssigt.

FTF foreslår:

- **At der sker en opstramning af CVU-lovgivningen således at tidsrummet for status som betinget CVU afkortes. Perioden kan i dag strækkes op til 10 år**
- **At alle CVU'ere indenfor en nærmere fastsat årrække skal opfylde kriterierne for 'University College', herunder et minimumsstudentergrundlag**
- **At akademierne omfattes af en lovgivning, der indfører forpligtende strukturer i lighed med CVU-principperne**

5.2 Større sammentænkning af institutionerne

Der eksisterer i dag et forholdsvis skarpt skel mellem institutionernes mulighed for at udbyde uddannelser. Diplom og PB-uddannelser godkendes primært til udbud på CVU'erne og VVU og KVU primært til udbud på akademierne. Denne skarpe opdeling er ikke hensigtsmæssig, hvis sektoren fremover i højere grad skal kunne udbyde uddannelser på professionsbachelorniveauet målrettet det merkantile og teknisk/naturvidenskabelige område. Der er derfor behov for en mere fleksibel godkendelsesstruktur.

De grundlæggende krav ved godkendelse af udbuddet af en given uddannelse er i dag dels et kvalitetskrav, der både retter sig mod uddannelsen og mod

institutionen, dels et krav om uddannelsens relevans på arbejdsmarkedet. Disse krav må også være udgangspunktet for en større godkendelsesfleksibilitet indenfor de erhvervsrettede videregående uddannelser.

En højere grad af godkendelsesfleksibilitet vil indebære, at professionsbachelor og diplomuddannelser kan udbydes af akademier, hvis institutionen eller en særlig afdeling på institutionen opfylder de kvalitetskrav, der stilles generelt til såvel uddannelsen som til institutionens kapacitet, samt at uddannelsen har en relevans. Omvendt betyder fleksibiliteten også, at CVU'erne kan opnå godkendelse efter de samme principper til udbud på KVVU og VVVU-niveauerne.

FTF foreslår:

- **At der indføres en højere grad af godkendelsesfleksibilitet byggende på centralt fastsatte kvalitetskrav, såvel til uddannelserne som til institutionen**

5.3 Bedre samspil mellem institutionerne og det regionale arbejdsmarked

Der er behov for et styrket samspil regionalt mellem uddannelsesinstitutionerne og det regionale arbejdsmarked, såvel det offentlige som private. På CVU-området eksisterer der i dag 3 formelle kanaler til dette samspil, nemlig bestyrelsen, studiebestyrelser (grunduddannelser på CVU'erne) samt efteruddannelsesudvalg. Her ud over udfolder samspillet sig også i mere uformelle netværk og projektstrukturer. På akademiområdet er der ikke i samme omfang formelle muligheder for samspil.

FTF foreslår:

- **At CVU'ernes efteruddannelsesudvalg styrkes opgave- og kompetencemæssigt**
- **At der på KVVU-området etableres efteruddannelsesudvalg i lighed med CVU-området**

Justering af den overordnede udbuds- og efterspørgselsstyring

Spørgsmålet er, om FTF skal fremsætte anbefalinger/forslag til ændringer i den overordnede styring af de erhvervsrettede videregående uddannelser i relation til udbudsgodkendelser, taxameterstyringen mm. Spørgsmålet afventer 'styringsanalysen', der skulle blive offentliggjort medio september, men der er allerede i ovenstående peget på to felter nemlig:

- En opstramning af udbudsgodkendelsen på diplomområdet, hvor der i dag er overudbud af uddannelser, der fører til små hold, manglende økonomi og dalende kvalitet
- Loft på brugerbetalingen

Endelig skal vi forberede os på udspillet om studieafgift på de videregående uddannelser, jvf. Velfærdskommissionens forventede udspil.